

Simona Roškar, OŠ Apače

LUTKA KOT DIDAKTIČNO SREDSTVO KOMUNIKACIJE MED DVEMA NARODOMA

UVOD - DVA BREGOVA, ENA PRAVLJICA

Živim v majhnem mestu skozi katerega teče reka, tako kot tečejo reke skozi mnoga mesta. Pa vendar je tukaj drugače. Po tej reki poteka meja med dvema državama. Vendar ta meja ne predstavlja le nekaj metrov vodne gladine ali debelo rdečo črto na zemljevidu, temveč je to visok, močan in trden zid med dvema tako podobnima, pa vendar tudi zelo različnima narodoma.

Desetletja dolgo smo ljudje na tem področju tako živeli vsak čisto zase. Mladi se nismo družili z mladimi z drugega brega in tudi oni niso kazali prav nobenega interesa za kakršnokoli sodelovanje ali sklepanje prijateljstva z nami. Prav nasprotno – med nami mladimi je v zraku vedno visela neka napetost. Saj je že res, da smo tako Slovenci kot Avstrijci zelo domoljubni, vendar ljubezen do svojega lastnega ne more in ne sme biti prepreka, da bi se družili, sodelovali na različnih področjih, imeli dobre odnose in sklepali prijateljstva tudi z našimi sosedi z druge strani reke Mure.

In sedaj, ob prihodu v novo tisočletje, mnogih spremembah, kot so vstop Slovenije v EU, skupna valuta evro, je skrajni čas, da to spremenimo, da naredimo korak naprej, stopimo stopničko više in pristopimo k najrazličnejšim projektom dobrega sodelovanja med mladimi z ene in druge strani severne meje.

Sodelovanje med nami je nujno potrebno. Tega se kot učiteljica na osnovni šoli dobro zavedam. Tudi drugi strokovni delavci naše šole so podobnega mnenja. Tako smo pred nekaj leti začeli sodelovati z osnovnima šolama v Murecku in Halbenreinu. Ti naši projekti so se izkazali za uspešne, saj smo v nekih skupnih interesih uspeli povezati učence iz sosednjih šol z našimi učenci. Ti se udeležujejo različnih aktivnosti v avstrijskih šolah in tudi učenci od tam ob različnih priložnostih, kot so na primer dnevi dejavnosti, prihajajo k nam in tukaj tudi aktivno sodelujejo. Mladi se med seboj družijo, medsebojno se bogatijo na jezikovnem področju, spoznavajo novo kulturo in kar je najpomembneje, vzpostavljajo se dobri prijateljski odnosi med dvema narodoma, ki jih desetletja dolgo ni bilo.

V letošnjem šolskem letu smo se odločili za nov projekt, s katerim želimo poiskati čimveč možnih področij skupnega sodelovanja ter razvijanja pozitivno naravnane komunikacije med avstrijskimi in slovenskimi otroci. Z idejo o združenju Evrope se namreč v ospredje postavlja trend povezovanja, združevanja in sodelovanja na različnih področjih, kar

odpira možnost, da otroci, z obeh strani meje, rastejo in živijo med seboj povezani, strpni in interkulturno vzgojeni.

ODLOČILI SMO SE ZA LUTKE IN PRAVLJICE

Otroke želimo med seboj povezati že v zgodnjem otroštvu, na način, ki jim je najbližje, preko pravljic in lutk. Otrok se namreč tako tu, kot tam, na enak ali podoben način identificira z Rdečo kapico, volk je na tej ali oni strani meje enako hudoben in mama koza bo vedno enako poskrbela za svoje mladičke, pa naj bo živela na levem ali desnem bregu reke Mure. Pa ne samo tukaj, po vsem svetu je tako. Lutka je namreč vsepovsod zelo dobro sredstvo za premagovanje in podiranje tako krajevnih, jezikovnih, kot tudi kulturnih meja ter za vzpostavitev mostov, ki bodo peljali do dobrih medseseskih odnosov in pozitivnega sodelovanja med različnimi narodi sveta.

Večina ljudi bi lutke opredelila, kot nekaj kar otroci radi uporabljajo pri svojih domišljjskih igrah. Vemo, da imajo otroci lutke radi. Le malo ljudi pa ve, da je lutka zelo uspešno učilo. Učilo je namreč predmet, s katerim otrok manipulira, je ob njem aktiven in se ob teh aktivnostih tudi uči. S pomočjo lutk in pravljic tako pri otrocih upoštevamo in razvijamo vse štiri komunikacijske sposobnosti; govorjenje, poslušanje, branje in pisanje.

VELIK Poudarek JE NA UČENJU TUJEGA JEZIKA

Sodobne raziskave so pokazale, da je otrok v obdobju od 3 do 8 leta starosti optimalno dojemljiv za osvajanje tujega jezika. To obdobje lahko primerjamo z odprtim oknom, ki se počasi zapira. Zmeraj ostane še malo priprto, vendar pa odrasli kljub temu veliko težje sprejemajo nove govorne vtise, sposobnost usvajanja novih jezikov počasi upada. V tem obdobju so otrokove intelektualne sposobnosti in sposobnosti usvajanja govornih vzorcev na najvišji stopnji elastičnosti. V tem obdobju je otrok tudi izrazito vedoželjen, kar je osnovna motivacija za učenje.

Obstaja več razlogov, ki govorijo v prid zgodnjega učenja tujega jezika; to so fiziološki, pedagoški, psihološki, jezikovni in kulturni. Za uspešno učenje je zelo pomembno, da otrok doživlja uspeh. Zato je lahko učenje tujega jezika pri katerem je majhen otrok običajno zelo uspešen ustrezna motivacija za učenje na drugih področjih. Jeziki nam omogočajo tudi razumevanje in sprejemanje idej ter misli drugih civilizacij, kar je nujno potrebno za širitev obzorij in znanja. Učenje tujega jezika je vselej novo doživetje in širi otrokovo obzorje. Je tudi možnost za spoznavanje tujih navad in običajev, kar je tudi priložnost za vzgajanje medkulturne strpnosti.

Ko pa vse to povežemo z lutko, pa pri otrocih dosežemo prav poseben učinek. Lutka je otrokom blizu, ob njej izgubijo negotovost in strah. Z lutko se lahko tudi neverbalno izražajo, saj govorno v tujem jeziku še niso dovolj močni. Lutka je pomembna za razvijanje otrokovih komunikacijskih sposobnosti in nudi veliko ustvarjalnih učnih izkušenj. Lutke izdelujejo otroci tudi sami, kar jim ponuja veliko ustvarjalnih trenutkov, lažje se z njo identificirajo in tako je lutka tudi sredstvo preko katerega lahko izrazijo svoja čustva.

TEMELJNI DIDAKTIČNI CILJ SODELOVANJA JE V SMISELNI KOMUNIKACIJI – SODELOVANJE NA VEČIH PODROČJIH, S Poudarkom NA »UČENJU - SPOZNAVANJU« TUJEGA JEZIKA, TUJE KULTURE V PRISTNEM OKOLJU

V bistvu naš projekt ni zamišljen kot jezikovna šola – didaktično in metodično naravnana zgolj na učenje nemščine. Slovnčnih pravil se bomo učili v šoli pri pouku nemščine. Naši cilji so zastavljeni bolj globalno – lahko bi jih razdelili v dve skupini:

- **Vzgoja za trajnostni razvoj** – gre za aktualne smernice, ki so zaživele z idejo o združenih Evropi, smernice, ki se uresničujejo skozi UNESCO mrežo, razne mednarodne projekte s poudarkom na komunikaciji in niso opredeljene zgolj na učenje jezika. Cilji, ki jih tukaj poskušamo uresničevati so najrazličnejši; vzpostavitev in ohranjanje medsebojnega sodelovanja, spoznavanje kulture sosednjega naroda, odpravljanje predsodkov, razvijanje strpnosti, sprejemanje drugačnosti,... Vse to uresničujemo skozi prijateljska druženja, skupne projekte, literarno - jezikovne in praktične delavnice.
- **Izkustveno učenje tujega jezika** – gre za cilje, ki so naravnani na komunikacijo v tujem jeziku, saj je sporazumevanje osnova sodelovanja. Izkušnje kažejo, da tudi večletno učenje tujega jezika v šolskih klopih ni učinkovito, ko se človek pojavi v tujem jezikovnem okolju in mora komunicirati. Velikokrat se niti v najbolj vsakdanjih situacijah ne znajde. Cilji, ki so povezani s tem področjem so izpopolniti znanje tujega jezika, zmanjšanje strahu pred komunikacijo v tujem jeziku, izboljšanje funkcionalnega znanja tujega jezika, izboljšanje posluha za tuji jezik,... Dolgoročno gledano je eden izmed pomembnih ciljev tudi izboljšati možnosti naših otrok za nadaljnje izobraževanje ali delo v tujini, saj obmejna lega že kar nekaj časa nudi zelo obetavne možnosti, ki pa jih večina zaradi komunikacijskih preprek ne more izkoristiti.

Seveda gre v našem projektu za pot, ki predstavlja cilj. Ko bo naša pot peljala k sosеду brez pomislekov, predsodkov, ko bo učenje nemškega jezika namenjeno konkretni

uporabi bomo vedeli, da nastaja pot, ki se bo utrjevala in oblikovala v široko cesto številnih možnosti.

KAKO POTEKA SAMO SODELOVANJE

S partnersko šolo v Murecku že nekaj časa sodelujemo predvsem na kulturnem področju. Z omenjenim projektom pa želimo sodelovanje razširiti, poglobiti in določene dejavnosti vpeljati v naše delo kot sestavni del vsakdanje prakse, predvsem pri učenju tujega jezika. Poudarek je na komunikaciji v tujem jeziku – jeziku naših sosedov.

V letošnjem letu, evropskem letu medkulturnega dialoga, je projekt še posebno aktualen, saj ponuja številne možnosti uresničevanja ciljev in idej s tega področja.

Do sedaj smo izvedli že številne aktivnosti, ki so se izkazale kot uspešne in na obeh straneh reke dobro sprejete. Skupaj z vodstvom šole v Murecku smo izdelali okvirni načrt aktivnosti, ki se bodo v tem šolskem letu izvedle. Zaenkrat smo izvedli vse predvidene in še nekaj dodatnih dejavnosti. Delo temelji na skupnih srečanjih na naši ali avstrijski šoli, ko imamo organizirane razne jezikovne, lutkovne in praktične delavnice s končno predstavitevijo ob zaključku srečanja, hkrati pa nam le-to predstavlja iztočnice in naloge, ki jih bomo vsak na svoji šoli izvedli do naslednjega srečanja.

PRVO SREČANJE »STOJI« NA PRAVLJICI RDEČA KAPICA

Rada bi vam podrobneje predstavila naše prvo srečanje, ki je bilo osnovano na pravljici, ki jo otroci z obeh strani meje zelo dobro poznajo. To je bila pravljica RDEČA KAPICA.

V mesecu oktobru smo prvič povabili skupino otrok in njihovo mentorico s Volksschule iz Murecka na našo šolo. Skupina otrok, ki so prišli k nam, zajema tiste učence, ki obiskujejo krožek slovenščine. Letos krožek obiskuje le 7 otrok; za začetek našega sodelovanja kar dovolj, v mislih pa smo si na naši strani zadale tudi cilj, da interes povečamo.

Prvega srečanja se je udeležila tudi ravnateljica Volksschule iz Murecka in nam namignila, da ima v bistvu podporo ene same učiteljice, za kar ji je zelo žal. Zdi se ji namreč, da bi se lahko drug od drugega marsikaj naučili ter pridobili na razgledanosti. Skratka, bila je zelo navdušena nad našimi prireditvami, ki jih je že velikokrat obiskala in jih ocenila kot izjemno kvalitetne. Trenutno »talimo« tudi ta led. Želimo, da avstrijski otroci odnašajo domov čim boljše vtise, vedno jih obdarimo, pogostimo, pripravimo kvalitetne delavnice, izdelke

odnesejo s seboj, se z njimi pohvalijo, jih razstavijo, o prijetnem druženju poročajo tudi svojim staršem. Ker so učiteljice z avstrijske strani videle številne izdelke, ki so jih otroci prinašali z delavnic, so predlagale srečanje – nekakšne skupne delavnice učiteljic, kjer bi medsebojno izmenjali najrazličnejše ideje. Zakaj pa ne? Kaj takega se nam zdi ogromen napredek v našem projektu, saj so učiteljice čedalje bolj zainteresirane za naše delo.

KAKO JE POTEKAL NAŠ DAN

Učence smo seznanili s projektom in temeljnimi cilji. Nekateri so bili navdušeni, drugi pa bolj zadržani. Predvsem tisti, ki imajo težave z učenjem tujega jezika so povedali, da jih je strah in jim je nerodno govoriti pred vrstniki iz Avstrije. Izražali so celo negativen odnos do sosednjih otrok, češ, da jih jezi, ker oni ne znajo slovensko, uporabljali so tudi nekatere žaljive izraze.

Tudi učiteljice smo bile nekoliko negotove, predvsem so nas skrbeli vzgojno problematični otroci in morebitno izražanje negativnih čustev ter žaljivih izrazov. Kljub vsemu pa je nestrpnost naraščala iz minute v minuto ter dosegla vrhunec, ko je v šolsko dvorišče zapeljal kombi z otroki in učiteljico iz Avstrije. Pričakali smo jih pred šolskim vhodom s pesmico »Guten Tag, hallo wie geht's?« Pozdravili so nas in nam izročili simbolično darilo. Povabili smo jih v šolo.

NAJPREJ SE PREDSTAVIMO

Najprej se je bilo potrebno seveda drug drugemu predstaviti. Izbrali smo socialno igro s podajanjem žogice. Učenec, ki je imel žogico, se je predstavil, nato pa je podal žogico drugemu... Zaradi lažjega komuniciranja smo na tablice napisali svoja imena in si jih pripeli. Učenci so uvideli, da so prišli le otroci in noben bav-bav, negativna nastrojenost posameznikov je hitro izginila. Večina učencev, ki se sprva ni odločila za sodelovanje, je v tej fazi prebila led in si v znak sodelovanja hitro pripela tablico s svojim imenom.

RDEČA KAPICA IN ROTKÄPPCHEN

Izbrale smo pravljico bratov Grimm, ki je nedvomno spremljevalka vsakega otroštva v evropskem prostoru. Otroci jo znajo skoraj na pamet, zato so ob slikovnih iztočnicah takoj ugotovili, kaj bo današnja osrednja tema. Učiteljica jim je najprej ob slikah pravljico pripovedovala nekaj v slovenskem in nekaj v nemškem jeziku. Nato je pravljico še prebrala. Otroci so dobili vsak svojo skripto – pobarvanko z enakimi slikovnimi predlogami, kot so bile na tabli. Ob slikah so imeli zapisano pravljico v obeh jezikih. Slike na tabli smo dopolnili z

dvojezičnimi karticami s poimenovanjem nastopajočih v pravljici. Sledile so različne didaktične igrice; razporejanje pomešanih sličic v ustrezno zaporedje, dodajanje ustreznih dvojezičnih kartic, ugotavljanje, katero sličico smo odstranili,...

Učenci so bili zelo sproščeni. Pozitivno nas je presenetila sproščenost in sodelovanje gostov. Dober je bil tudi izbor tako zelo poznane pravljice. Ko je namreč učiteljica, ob slikovnih iztočnicah ter značilnim tonom, pripovedovala pravljico v slovenščini, je bilo možno po mimiki in reakcijah otrok iz Avstrije opaziti, da zgodbi sledijo in prepoznajo dovolj besedilnih signalov, da zgodbo v slovenščini tudi razumejo. Enako je bilo opaziti tudi pri naših otrocih ob pripovedovanju v nemščini.

USTVARJALNE DELAVNICE

Učence smo povabile v drug prostor, kjer so bile pripravljene ustvarjalne delavnice. Namerno smo jih organizirale tako, da so vsi učenci sedeli pri veliki skupni mizi. Na voljo je bilo veliko naravnih materialov, ki smo jih dan poprej v gozdu in okolici šole nabrali z našimi učenci. Iz teh materialov so otroci izdelovali lutke, ki so predstavljale književne osebe iz pravljice o Rdeči kapici. Me učiteljice smo izdelale tudi nekaj vzorčnih primerov, ki so jih otroci seveda domiselno nadgradili. Tehnika izdelave iz naravnih materialov je bila precej zahtevna; zahtevala je precej spretnosti in domišljije, vendar so nas učenci pozitivno presenetili. Po lastni zamisli so izdelali tudi scenski – dogajalni prostor in igrala se je Rdeča kapica v dveh jezikih.

Komunikacije med obema jezikovnima skupinama med učenci v začetku ni bilo. Otroci iz Avstrije so se za pomoč spontano obračali na naše učiteljice. Velikokrat je bilo potrebno ugotoviti, pri čem otroci sploh potrebujejo pomoč. Ker tudi učiteljice nismo v celoti večče komuniciranja v nemščini, smo se velikokrat sporazumeli s kretnjami, ugibanjem, dodatnimi vprašanji, sopomenkami,... Obojestransko smo se trudili – me po nemško pa tudi oni po slovensko. Proti koncu smo opazile tudi komuniciranje med učenci, zlasti pri postavljanju scene, ki je bila skupni izdelek.

KJE SE SKRIVA PRESENEČENJE

Za konec srečanja smo pripravili kviz na temo Rdeča kapica. Pravilna rešitev je razkrila geslo, ki je bilo ime prostora na šoli, kjer jih je čakalo presenečenje. Kdor je kviz pravilno rešil, se je tako namenil v jedilnico, kjer smo pripravile manjšo pogostitev ter darilo za goste.

Ob koncu prvega srečanja smo sosednji šoli podarili simbolično darilo – punčko iz cunj z velikim žepom. Ta žep ima prav posebni namen, saj so vanj shranili dvojezične kartončke z besedami iz pravljice. Do naslednjega srečanja bo morda katera izmed besed že ostala v ušesu. Dogovorili pa smo se, da bodo tudi doma v ta žep vlagali vse naučene slovenske besede. Pospremili smo jih na dvorišče ter jim pomahali, ko so se odpeljali izpred šole.

ZAKLJUČEK

Glede na prvotni cilj, ki smo si ga zastavili, da bomo poskušali poiskati čimveč možnih področij skupnega sodelovanja s sosednjo državo Avstrijo, smo sedaj prišli do spoznanja, da bomo ta cilj zožali in poizkušali povečati medkulturno sodelovanje med našo in sosednjo šolo.

V prvi polovici leta smo izvedli kar štiri srečanja, kvaliteta katerih se je iz srečanja v srečanje zviševala in stopnjevala. Pred prvim projektnim dnem, ko smo k nam prvič povabili otroke in učiteljice, so bili nekateri naši otroci navzven precej skeptični in negotovi. Pojavilo se je celo besedno zmerjanje avstrijskih otrok že pred njihovim prihodom. To se je izkazalo predvsem pri tistih učencih, ki imajo težave pri učenju, predvsem pri tujem jeziku. Prav zaradi tega so bili otroci v prvih komunikacijskih situacijah zelo zadržani. Ko pa so ugotovili, da jim pri govorjenju »nihče ne gleda pod prste«, se je to spremenilo. Ob naslednjih srečanjih takšne zadržanosti ni bilo več in so otroci vedno bolj in lepše sodelovali ter se pogovarjali, tako v svojem, kot tudi v sosednjem jeziku.

Približno enako se je dogajalo tudi z nami učiteljicami, saj je med nami le ena germanistka in med učiteljicami iz Avstrije le ena, ki govori slovensko. Tudi nas je bilo pred prvim srečanjem malo strah, vendar ko je komunikacija stekla se je vse lepo odvijalo.

Tako smo dosegli prvi cilj. Začetni strah, nelagodnost in skeptičnost so, tako pri otrocih, kot tudi pri učiteljicah iz obeh strani meje, prerasli v **pripravljenost** ter izredno **motiviranost** za prihodnje sodelovanje.

Začutili smo, da se je **spremenil sam odnos** drug do drugih, da so otroci postajali med seboj čedalje **strpnejši**.

Ob vsem tem pa smo prišli še do enega pomembnega spoznanja. Otroci so se jezikovno odprli takrat, ko so ugotovili, da jih nihče ne kontrolira in ne ocenjuje. Šele takrat je komunikacija dobro stekla, ko niso bili pod nobenim pritiskom. To spoznanje bi vsekakor morali učitelji upoštevati ob svojem vsakdanjem delu – da otrok pokaže svoje **optimalno znanje** ter

sposobnosti šele takrat, **ko ni pod stresno situacijo**, ki se pojavlja ob nam znanem ocenjevanju.

Tako smo tudi preko dejavnosti, ki smo jih izvajali odpravljali šibka področja tistih otrok, ki imajo težave na področju tujega jezika.

Mislim, da smo v tej prvi polovici leta vsi udeleženci projekta mnogo pridobili predvsem na svoji osebni rasti.